Res Rhetorica

ISSN: 2392-3113

Retoryka inkluzywności
Rhetoric of Inclusivity

13 (3) 2026

ISSUE EDITORS: KATARZYNA MOLEK-KOZAKOWSKA, ANNA M. KIEŁBIEWSKA

GRAŻYNA PIECHOTA

UNIWERSYTET ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO W KRAKOWIE, POLSKA

https://orcid.org/0000-0002-0662-5074

gpiechota@uafm.edu.pl

Pragmatyzm vs. patos: tajwańskie narracje o równości małżeńskiej
Pragmatism vs. pathos: Taiwanese narratives of marriage equality

Abstract

W artykule przedstawiono strategie narracyjne podmiotów politycznych i społecznych w tajwańskim dyskursie publicznym prowadzonym w kontekście równości małżeńskiej. Przedmiot badań to ustalenie filarów retorycznych toczonego dyskursu publicznego. Celem analizy jest zidentyfikowanie schematów argumentacyjnych w strategiach retorycznych prowadzonych dla pozyskania poparcia opinii publicznej w komunikowaniu kontrowersyjnych decyzji politycznych. Analiza przypadku (*case study*) Tajwanu została przeprowadzona metodą opisową (*descriptive research*) na podstawie danych zastanych (*data research*). W badaniu wykorzystano również przegląd innych źródeł, w tym artykułów prasowych. Wyniki badania potwierdziły, że zbudowanie skutecznej retoryki włączającej wymaga zastosowania odpowiednich schematów argumentacyjnych oraz ich modyfikacji na różnych etapach procesów komunikowania, uwzględniając zmieniające się okoliczności.

This article examines the narrative strategies of political and social actors in public discourse in Taiwan in the context of marriage equality. The study examines the rhetorical devices employed in public discourse. The aim of the analysis is to identify argumentative patterns in rhetorical strategies used to gain public support in communicating controversial political decisions. The Taiwan case study was conducted using descriptive research methods and existing data. The study also reviewed other sources, including newspaper articles. The research results confirmed that effective rhetoric of inclusivity requires the use of appropriate argumentative patterns and their modification at various stages of the communication process, taking into account changing circumstances.

Key words

równość małżeńska, Tajwan, strategie retoryczne, LGBTQ+, dyskurs publiczny
marriage equality, Taiwan, strategic narratives, LGBTQ+, public discourse

License

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 international (CC BY 4.0).
The content of the license is available at http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

Received: 2 March 2026 | Accepted: 19 August 2026

DOI: https://doi.org/10.29107/rr2026.3.4

GRAŻYNA PIECHOTA
UNIWERSYTET ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO W KRAKOWIE, POLSKA
https://orcid.org/0000-0002-0662-5074
gpiechota@uafm.edu.pl

Pragmatyzm vs. patos: tajwańskie narracje o równości małżeńskiej

1. Wprowadzenie

Tajwan w 2019 roku jako pierwszy podmiot polityczny w Azji wprowadził równość małżeńską. Trybunał Konstytucyjny (*Judicial Yuan*, dalej TK) uznał zasadność skargi obywatelskiej, w której podniesiono niezgodność z konstytucją przepisów ograniczających możliwość zawierania małżeństw jednopłciowych. Sąd nakazał władzom ustawodawczym zmianę stanu prawnego i wprowadzenie regulacji określających status związków jednopłciowych, wyznaczając jednocześnie dwuletni termin od daty orzeczenia o niekonstytucyjności dotychczasowych przepisów.

Tajwan ma skomplikowany status prawno-międzynarodowy. Z jednej strony spełnia wszelkie kryteria państwa, z drugiej zasada „jednych Chin" wyklucza jego uznanie międzynarodowe przez państwa trzecie, które nawiązują stosunki dyplomatyczne z Chińską Republiką Ludową (Chiang 2004). Od 2019 roku równość małżeńska jest również traktowana jako integralna część polityki zagranicznej, podkreślającej wartości demokracji liberalnej w modelu politycznym Republiki Chińskiej (Tsai 2021). Wprowadzając równość małżeńską, Tajwan dołączył do grona niespełna trzydziestu państw na świecie, w których do 2019 roku wdrożono takie rozwiązanie[1]. W regionie azjatyckim wzmocnił swój wizerunek miejsca awangardowego w ochronie praw społeczności LGBTQ+.

Pomimo wysokiego poziomu tolerancji wobec różnorodności społecznej, w tym obecności osób LGBTQ+ w przestrzeni publicznej, większość tajwańskiego społeczeństwa sprzeciwiła się implementacji przepisów umożliwiających zawieranie małżeństw jednopłciowych. Pomimo społecznego oporu ustawa nr 748 została przegłosowana i niemal natychmiast podpisana przez ówczesną prezydent

1. https://www.pewresearch.org/short-reads/2019/10/29/global-snapshot-same-sex-marriage/

Tajwanu Tsai Ing-wen. W ciągu dwóch lat od stwierdzenia przez TK w 2017 roku niekonstytucyjności przepisów do wprowadzenia odpowiednich regulacji w maju 2019 roku, strony sporu toczyły debatę, której celem było przekonanie opinii publicznej do wsparcia lub odrzucenia idei równości małżeńskiej. W publicznej dyskusji o prawach społeczności LGBTQ+ każda ze stron stosowała narzędzia perswazji oparte na trzech filarach zdefiniowanych przez Arystotelesa: logosie, etosie i patosie.

Celem niniejszego studium jest właśnie zidentyfikowanie typów i sposobów formułowania argumentów używanych przez obie strony w strategiach retorycznych opartych na logice, wiarygodności nadawców i emocjach, mających przekonać opinię publiczną do opowiedzenia się za lub przeciw równości małżeńskiej (etap ten objął lata 2017–2019). Badano także drugi przedział czasowy (lata 2019–2024), by ustalić czynniki wpływające na zmiany społeczne w sferze kulturowej. Analiza przypadku (*case study*) Tajwanu została przeprowadzona metodą opisową (*descriptive research*) na podstawie danych zastanych (*data research*). W badaniu wykorzystano przegląd źródeł: artykułów i innych prac naukowych, udostępnionych dokumentów, m.in wyroku (z uzasadnieniem) sądu konstytucyjnego i źródeł prawa – ustawa 748, wyniki badań społecznych prowadzonych na wyspie w latach 2017–2024, zawartość strony internetowej ruchu prorównościowego a także analizę danych z opublikowanych badań poświęconych przekazom medialnym w tajwańskiej prasie, wydawanej w języku mandaryńskim.

Ponadto przeprowadzono analizę treści wypowiedzi dziennikarskich za lata 2019–2024. Uwzględniono wszystkie materiały dziennikarskie poświęcone problematyce równości małżeńskiej opublikowane w latach 2019–2024 w „Taipei Times" (34 teksty) oraz w „Taiwan News" (21 tekstów). Oba tytuły to komercyjne, anglojęzyczne dzienniki prezentujące tajwański punkt widzenia czytelnikom krajowym i zagranicznym. W badaniu uwzględniono także serwisy medialne będące własnością agend rządowych („Taiwan Today" – 14 publikacji, „Focus Taiwan" – 6 publikacji). Selekcja mediów reprezentujących zarówno władzę, jak i wydawców komercyjnych pozwoliła na zróżnicowanie perspektyw analizy roli mediów w kreowaniu narracji o równości małżeńskiej. Za pomocą retorycznych schematów argumentacyjnych (tabele 1 i 2) ustalono, w jaki sposób każda ze stron sporu kształtowała wypowiedzi, nadając im funkcję perswazyjną. Studium uwzględnia więc fakt, iż argumentacja jest przedstawiana w dziennikach i serwisach zgodnie z ich polityką redakcyjną, orientacją polityczną i statusem instytucjonalnym. Dobrana próba jest reprezentatywna dla badanych zjawisk retorycznych na przestrzeni wybranego okresu, a analiza ma charakter typologii i egzemplifikacji bez elementu ilościowego.

Strategią retoryczną nazwano działania komunikacyjne podejmowane przez reprezentantów każdej ze stron sporu, którzy formułowali przekazy, wykorzystując logos, patos i etos, by przekonać opinię publiczną i skutecznie wpłynąć na jej postawy (Gottweis 2007). Strategie retoryczne uwzględniające argumentację strony prorównościowej i konserwatywnej podzielono na dwa etapy. Pierwszy obejmował okres od maja 2017 do maja 2019 roku, podczas którego obie strony prowadziły kampanię społeczną dotyczącą procesu legislacyjnego w związku z interpretacją nr 748 wydaną przez TK. Drugi okres (lata 2019–2024), był poświęcony analizie strategii komunikacyjnych strony prorównościowej po wprowadzeniu małżeństw jednopłciowych. Strategie retoryczne sklasyfikowano zgodnie z klasyczną teorią Arystotelesa, przypisując każdemu z filarów perswazji określoną argumentację wykorzystywaną w działaniach komunikacyjnych.

- Logos – argumentacja logiczna, oparta na faktach, dowodach i wynikach badań naukowych. Przekazy są racjonalne i odwołują się do rozumu. Identyfikacja argumentacji logicznej wynikała z odwołań do badań, interpretacji przepisów oraz powszechnie uznanych stanowisk reprezentowanych przez krajowe (TK) i międzynarodowe instytucje (przywołane w uzasadnieniu interpretacji nr 748).
- Patos – argumentacja emocjonalna, oparta na wykorzystaniu emocji pozytywnych lub negatywnych. Identyfikacja wynikała z użycia języka wartościującego, nacechowanych emocjonalnie historii indywidualnych bohaterów oraz używanych kolokacji o charakterze oceniającym.
- Etos – argumentacja odwołująca się do autorytetu i wiarygodności konkretnych podmiotów, zidentyfikowanych w toku analizy strategii retorycznych. Identyfikacja bazowała na kompetencjach komunikującego, jego wiarygodności, prestiżu oraz autentyczności.

Każdy z filarów perswazji zdefiniowano, uwzględniając cel argumentacji, a nie jedynie jej brzmienie, które mogło wprowadzać w błąd. Na przykład, argumentacja kwestionująca ustalenia naukowe, stosowana przez przeciwników równości małżeńskiej, została zakwalifikowana jako patos, mimo że pozornie miała logiczny charakter.

Proces badawczy zorganizowano wokół następujących pytań badawczych: (1) Które strategie retoryczne każda ze stron wykorzystywała w dyskursie publicznym w latach 2017–2019? (2) Czy strategie narracyjne stron zmieniły się po wprowadzeniu równości małżeńskiej w maju 2019 roku? (3) W jaki sposób każda ze stron wykorzystywała etos w procesie perswazji? (4) Czy po wprowadzeniu równości małżeńskiej, w latach 2019–2024, strony kontynuowały debatę publiczną w tej kwestii? Jeśli tak, to jakich technik perswazji używały? Strony sporu o prawo

do zawierania małżeństw jednopłciowych to koalicje ruchów społecznych – prorównościowa *Marriage Equality Coalition Taiwan* oraz antyrównościowa *Coalition for the Happiness of Our Next Generation*, elity intelektualne i polityczne (przedstawiciele rządu, prezydent Tajwanu, aktywista Chi Chia-wei), tajwańskie media masowe oraz wspólnoty religijne. Analiza pozwoliła zilustrować strategie retoryczne każdej ze stron, dzięki czemu zrekonstruowano ewolucję i dystrybucję sposobów argumentowania i komunikowania w przypadku kontrowersyjnych decyzji politycznych o wymiarze społeczno-kulturowym.

2. Tajwańska narracja o równości małżeńskiej w latach 2017–2019

Zarówno prorównościowy ruch *Marriage Equality Coalition Taiwan*, jak i przeciwny równości małżeńskiej *Coalition for the Happiness of Our Next Generation*, podjęły aktywne działania już w latach 2016–2017 (Wang, Sun 2023). Zanim TK Tajwanu orzekł o niekonstytucyjności prawa uniemożliwiającego legalizację związków osób tej samej płci, do kampanii na rzecz prawa równościowego włączyły się elity intelektualne i aktywiści lobbujący za uznaniem obowiązującego prawa za niekonstytucyjne. Strategie retoryczne tych podmiotów opierały się przede wszystkim na narracji pragmatycznej, wskazując na konstrukty prawne, z których wynikała niekonstytucyjność obowiązującego prawa. Na tym etapie argumentacja miała charakter logiczny, wzmacniając siłę perswazji wiarygodnością nadawców. Synteza logosu racjonalności i pragmatyzmu (powszechnie akceptowany system demokratyczny, tolerancja wobec społeczności LGBTQ+, model życia Tajwańczyków oparty na wartościach liberalnych) i etosu (akty komunikacyjne pochodziły od elit, cieszących się powszechnym uznaniem aktywistów, przedstawicieli władz, w tym samej prezydent Tajwanu) poprzedzała decyzję TK, dostarczając argumentów obecnych w debacie prawnej, uwzględniającej prawo do równości małżeńskiej par jednopłciowych.

Dodatkowo, jak podaje Bearak (2016), manifestacje zwolenników wprowadzenia małżeństw jednopłciowych zgromadziły na ulicach Tajpej ponad osiemdziesiąt tysięcy osób podczas parady równości (Pride Parade). Uczestnicy wydarzenia wyrażali nadzieję, że liberalny Tajwan uchwali prawo umożliwiające zawieranie małżeństw osobom tej samej płci. Na tym etapie skuteczna retoryka opierała się na jasności wywodu osadzonego w ramach prawnych i systemowych przyjętych na wyspie oraz na wykorzystywaniu wizerunku osób i grup społecznych uznawanych za wiarygodne i cieszących się powszechnym szacunkiem. Szczególną rolę odegrali aktywista Chi Chia-wei, cieszący się dużym zaufaniem oraz prezydent Tsai Ing-wen, dla której konieczność uregulowania statusu par jednopłciowych była ważnym postulatem w wygranej rywalizacji wyborczej w 2016 roku.

Tajwańskie media masowe, zarówno te kontrolowane przez władze wyspy, jak i te komercyjne o orientacji liberalnej, tworzyły przekazy łączące logos i patos (Ku 2023). W budowanych narracjach dziennikarze łączyli argumentację pragmatyczną z elementami emocjonalnymi, przedstawiając historie indywidualnych bohaterów.

Grupa nadawcza	**Orientacja**	**Typ argumentacji**	**Przykłady argumentów**
Trybunał Konstytucyjny*	Pro-równościowa	Logos i Patos	1. przepisy naruszają konstytucyjne prawo do równości i wolności małżeństwa; 2. osoby niezależnie od preferencji seksualnych mają prawo do tworzenia trwałych związków, te nie wpłyną na porządek społeczny, a prawo do legalizowania związków jednopłciowych będzie stanowić fundament stabilnego społeczeństwa wraz z małżeństwami zawartymi przez osoby różnych płci; 3. art. 22 Konstytucji gwarantuje jedno z podstawowych praw, jakim jest wolność zawierania małżeństwa, chroniąc jednocześnie zarówno związki małżeńskie, jak i inne formy związków; jednakże interpretacja tego przepisu, uniemożliwiająca zawieranie małżeństw przez osoby w związkach jednopłciowych, prowadzi do naruszenia prawa do wolności małżeńskiej i ma charakter dyskryminujący wobec tych par; 4. art. 7 Konstytucji stanowi o równości wszystkich obywateli Tajwanu wobec prawa i jakiekolwiek odmienne traktowanie obywateli jest przejawem dyskryminacji; 5. Światowa Organizacja Zdrowia i inne organizacje medyczne nie uznają homoseksualizmu za chorobę, co oznacza, że wykluczenia mają charakter wyłącznie kulturowy oraz zwyczajowy. Istniejące stereotypy powodują wykluczenie i upośledzenie statusu osób homoseksualnych w społeczeństwie demokratycznym; 6. prokreacja, stanowiąca istotne kryterium ochrony małżeństwa nie jest warunkiem zawierania małżeństw - brak reprodukcji nie powoduje rozwiązania małżeństwa, nie stanowi więc również racjonalnej podstawy do ograniczenia prawa osób tej samej płci do zawierania małżeństw, z powodu tego, że nie posiadają zdolności do reprodukcji.
Prezydent Tajwanu* **	Pro-równościowa	Etos	realizacja obietnicy wyborczej złożonej w kampanii wyborczej w 2016 roku.
Władze miasta Tajpej*	Pro-równościowa	Logos	1. przepisy ograniczają prawo osób tej samej płci do wyboru partnera życiowego, z którym chcą zalegalizować związek małżeński; 2. zakaz zawierania małżeństw jednopłciowych nie narusza realizacji ważnych interesów publicznych; 3. obowiązujące prawo wolność małżeńską i prawo do równości zagwarantowane art. 7 Konstytucji Republiki Chińskiej.
Ministerstwo Sprawiedliwości; Ministerstwo Spraw Wewnętrznych * (MSW poparło w całości argumentację MS, jako podmiotu właściwego przedmiotowo)	Konserwatywna (wynikająca z analizy dotychczasowego orzecznictwa i interpretacji TK)	Logos (argumentacja normatywna)	1. dotychczasowe interpretacje wydawane przez Trybunał uznawały za małżeństwo wyłącznie związek kobiety i mężczyzny; 2. ochrona praw związków jednopłciowych powinna zostać uregulowana przez ustawodawcę, mającego autonomię w kształtowaniu stosunków społecznych poprzez zapisy w kodeksie cywilnym; 3. konstytucyjna ochrona małżeństwa jako związku heteroseksualnego jest uzasadniona ze względu na konieczność racjonalnego podejścia do instytucji małżeństwa – zachowanie porządku społecznego, wychowanie dzieci.

Aktywista Chi Chia-wei*	Pro-równościowa	Logos i Etos	1. wolność małżeńska gwarantuje prawo do godności; 2. zakaz małżeństw jednopłciowych nie służy realizacji interesu publicznego; 3. termin „płeć" obejmuje również tożsamość płciową i orientację seksualną i jako taki podlega równiej ochronie; 4. państwo ma obowiązek uchwalać prawo chroniące osoby przed dyskryminacją i chronić prawo par jednopłciowych do zawarcia małżeństwa – brak działania świadczy o bezczynności władzy, co jest naruszeniem jej konstytucyjnego obowiązku.
Marriage Equality Coalition Taiwan*	Pro-równościowa	Logos i Etos	1. zawieranie małżeństw przez osoby tej samej płci jest wyrazem miłości; 2. prawo do formalnego potwierdzenia związku jednopłciowego jest dowodem, że Tajwan jest państwem demokratycznym, przestrzegającym praw człowieka; 3. osoby homoseksualne są dyskryminowane ze względu na preferencje seksualne – wprowadzenie możliwości zawierania małżeństw wynika z konstytucyjnych gwarancji godności oraz równości obywateli wobec prawa; 4. uregulowanie sytuacji cywilnoprawnej par jednopłciowych, które zyskają gwarancje stabilności wpływającej na ich dobrostan; 5. uregulowanie i wzmocnienie struktur społecznych poprzez formalne uznanie związków jednopłciowych.
Coalition for the Happiness of Our Next Generation	Konserwatywna	Patos (argumentacja o charakterze demagogicznym i populistycznym)	1. milcząca większość nie zgadza się ze zrównywaniem miłości homoseksualnej i heteroseksualnej – wprowadzenie przepisów nie jest akceptowane przez większość obywateli; 2. wprowadzenie przepisów przyczyni się do pogłębienia depopulacji na wyspie; 3. przepisy doprowadzą do wzrostu zagrożenia HIV/AIDS, narażając także system opieki zdrowotnej na wyspie na zwiększenie wydatków; 4. osoby homoseksualne mają określone prawa w liberalnym społeczeństwie, ale nie należy do nich prawo do zawierania małżeństw, to bowiem zastrzeżone jest dla par heteroseksualnych; 5. naturalną rodzinę tworzą mężczyzna, kobieta i dzieci – pary jednopłciowe nie są zdolne do prokreacji; 6. „westernizacja" Tajwanu i odejście od norm moralnych, które kształtowały stosunki społeczne.
Organizacje i grupy wyznaniowe	Konserwatywna	Patos	1. wprowadzenie małżeństw jednopłciowych stanowi zagrożenie dla prawidłowego rozwoju dzieci; 2. małżeństwa jednopłciowe są wbrew tradycyjnym chińskim wartościom kulturowym; 3. stanowią zagrożenie wzrostem poziomu depopulacji; 4. przepisy zagrażają zdrowiu publicznemu – wzrośnie poziom zarażeń HIV/AIDS, co spowoduje wzrost wydatków na służbę zdrowia; 5. małżeństwa osób tej samej płci są niezgodne z naturą małżeństwa jako związku osób różnej płci.

Tabela 1. Narracja o równości małżeńskiej w latach 2017–2019.
Opracowanie własne.
*Argumentacja stron została podana do publicznej wiadomości i udostępniona w interpretacji orzeczenia nr 748 TK: https://cons.judicial.gov.tw/en/docdata.aspx?fid=100&id=310929
**www.equallove.tw
***https://www.advocate.com/taiwan/2015/08/21watch-taiwanese-presidential-candidate-celebrates-love-same-sex-couples
**** https://zh.wikipedia.org/zh-tw/%E4%B8%8B%E4%B8%80%E4%BB%A3%E5%B9%B8%E7%A6%8F%E8%81%AF%E7%9B%9F Aktywność komunikacyjna strony konserwatywnej, reprezentowanej

przez Coalition for the Happiness of Our Next Generation, została wygaszona, co wiązało się z usuwaniem z przestrzeni internetowej stron poświęconych aktywizacji i mobilizacji tego segmentu dyskursu. W rezultacie wykorzystano odwołanie do Wikipedii, gdzie możliwe jest prześledzenie przebiegu tego dyskursu, który nie jest już dostępny w źródłach pierwotnych.

Kluczowe działania komunikacyjne rozpoczęły się po orzeczeniu TK. Przedstawiciele każdej z koalicji – *Marriage Equality Coalition Taiwan* oraz *Coalition for the Happiness of Our Next Generation* – podjęli działania komunikacyjne, przede wszystkim stosując retorykę pragmatyczną i emocjonalną (ruch prorównościowy) oraz emocjonalną (ruch konserwatywny). Obie strony osadziły swoje narracje w kontekstach polityczno-kulturowych. Ramy narracyjne ruchów prorównościowych oraz ich przeciwników zbadali Sun i in. (2023). Aktywiści na rzecz równości małżeńskiej skupiali się na dwóch głównych argumentach: że legalizacja małżeństw jednopłciowych jest wyrazem miłości i prawem do jej formalnego potwierdzenia oraz dowodem na to, że Tajwan jest demokratycznym państwem przestrzegającym praw człowieka. Retoryka zwolenników równości miała charakter emocjonalny, podkreślając prawa człowieka jako uniwersalne wartości, obejmujące prawo do założenia rodziny i podejmowania wspólnych decyzji cywilnoprawnych, medycznych i dotyczących wychowania dzieci. W przekazach o charakterze pragmatycznym akcentowano zasadę równości wobec prawa jako fundament demokracji. Publiczne narracje skupiały się na pozytywnych wartościach, takich jak miłość, godność oraz funkcjonowanie jednostki w stabilnych strukturach społecznych, które wspierają relacje i dobrostan, w tym prawo do bezpiecznego wychowywania dzieci. Podkreślano podobieństwo między osobami LGBTQ+ a większością heteroseksualną, odwołując się do powszechnie akceptowanych wartości kulturowych, takich jak rodzina rozumiana jako podstawa stabilności i wspólnoty. W kontekście kultur kolektywnych istotne są także relacje rodzinne oraz społeczna widoczność i akceptacja (Ku 2023; Huang, Hang 2024).

Narracje przeciwników równości małżeńskiej opierały się głównie na emocjonalnej retoryce populistycznej[2], której celem było wzbudzanie strachu i poczucia zagrożenia. Koalicja antyrównościowa unikała bezpośrednich odniesień do religii, koncentrując się na tradycyjnych chińskich wartościach kolektywnych i hierarchii społecznej. Retoryka ta miała charakter silnie negatywny, przeciwnicy twierdzili, że prawo „westernizuje" Tajwan i prowadzi do moralnego upadku (Liu 2020). Legalizacja małżeństw jednopłciowych przedstawiana była jako zagrożenie polityczne, mające osłabić relacje Tajwanu z Chinami, a zwolennicy równości byli demonizowani jako „inni" zagrażający integralności społecznej na wyspie.

2. Populizm w jego formie komunikacyjnej opiera się na kilku stałych elementach. Należą do nich podział społeczeństwa na dwie spolaryzowane grupy: „my" i „oni", z którego podziału wynika kolejny: na większość reprezentowaną przez populistów i mniejszość, dla której elity polityczne wprowadzają prawa budzące sprzeciw większości obywateli. Komunikowanie populistyczne jest oparte na przekazach emocjonalnych i podkreślaniu możliwych zagrożeń dla jedności narodu, kultury oraz bezpieczeństwa publicznego (zob. np. Piechota 2025).

Ważnym elementem tej argumentacji były też rzucane w emocjonalnym tonie obawy zdrowotne, dotyczące HIV/AIDS, które były mocno akcentowane przed referendami w 2018 roku w mobilizacji przeciw równości. Tsai (2022) wskazała używane argumenty: „większość osób zakażonych HIV to geje", „seks homoseksualny między mężczyznami jest głównym czynnikiem przenoszenia HIV", „legalizacja małżeństw osób tej samej płci spowoduje rozprzestrzenianie się epidemii HIV/AIDS", „Tajwan stanie się wyspą HIV/AIDS", „koszty leczenia HIV/AIDS pochłoną zasoby medyczne" oraz „Tajwan nie powinien zapewniać świadczeń zdrowotnych osobom zakażonym HIV/AIDS". Ponadto przeciwnicy odwoływali się do uniwersalnych wartości rodziny i tradycji, eksponując normy konfucjańskie i kwestionując liberalne idee, wskazując na rzekomy rozwiązły tryb życia osób homoseksualnych oraz negatywne skutki wychowywania dzieci przez samotnych rodziców (Lai 2025). W odniesieniu do religii narracja odbywała się także z wykorzystaniem taoistycznego dualizmu yin i yang, objawiającego się w interakcjach pomiędzy kobietą a mężczyzną. Lai (2025) wskazał przypadki argumentacji taoistów powołującej się na twierdzenie, że małżeństwo osób tej samej płci jest sprzeczne z prawem natury.

W narracjach przeciwników równości terminologia wokół homoseksualizmu stała się pejoratywna, a rodzina została zredefiniowana jako „naturalna", jeśli była oparta na płciowych tożsamościach i tradycyjnym podziale ról. Konserwatyści wskazywali, że równość małżeńska zagraża przyszłości Tajwanu z powodu braku możliwości prokreacji u par jednopłciowych[3]. Mimo szacunku dla obecności mniejszości seksualnych w przestrzeni publicznej, konserwatywne narracje bazowały na uprzedzeniach i stereotypach, zachęcając do sprzeciwu wobec równości małżeńskiej. Retoryka ta, oparta na strachu i demonizacji, zyskała transgraniczny charakter, ze wsparciem chińskiej propagandy i podmiotów finansujących przeciwników równości[4].

Badania materiałów dziennikarskich z 2017 roku, dotyczących prac nad wdrożeniem prawa równościowego, wskazały na dominację retoryki pragmatycznej i emocjonalnej. Wang (2017) zbadał materiały opublikowane w trzech głównych tajwańskich gazetach („Apple Daily", „China Times" i „United Daily News"), które relacjonowały stanowiska obu stron. Media określały homoseksualistów negatywnie, używając określeń takich jak „dewianci" czy „zagrożenie dla norm

3. Na Tajwanie od wielu lat notowana jest depopulacja wynikająca z ujemnego przyrostu naturalnego. Szacuje się, że w 2035 roku Tajwan zanotuje najniższy lub jeden z najniższych współczynników dzietności na świecie, wyprzedzając nawet Koreę Płd., która obecnie jest państwem o najniższej dzietności na świecie (eng.stat.gov.tw).

4. Chiny, po 2016 roku, kiedy władzę na wyspie przejęła Demokratyczna Partia Postępu, nasiliły operacje wpływu poprzez różne formy oddziaływania, także finansowego wspierając różne podmioty, w tym NGOsy oraz ruchy społeczne. Komunistyczna Partia Chin poprzez tworzone instytucje wewnątrz własnych struktur wspiera finansowo nie tylko chińską diasporę na wyspie. Finansowanie ma charakter pośredni poprzez wspieranie projektów naukowych, kulturalnych, czy treści lifestylowych (zob. Suzuki 2019; Lynch, Yau 2026).

społecznych i kulturowych". Argumenty konserwatystów podkreślały troskę o „dobro dzieci". Mimo tego, że TK potwierdził, iż homoseksualizm nie jest chorobą i osoby LGBTQ+ mają równe prawa, odmówił jednopłciowym parom prawa do adopcji, co ukrywało dyskryminację w dyskursie medycznym, a jednocześnie wspierało narrację konserwatystów dotyczącą „dobra dzieci" (Lee 2019). Tymczasem w przekazach na rzecz legalizacji związków jednopłciowych podkreślano prawo do obywatelstwa i równości praw dla społeczności LGBTQ+.

Wang (2017) zauważył też, że w mediach częściej pojawiały się opinie negatywne wobec środowiska LGBTQ+. Artykuły miały dychotomiczny charakter; argumenty stron były sprzeczne (retoryka strachu kontra pragmatyzm), ale zarazem wzajemnie się uzupełniały. Z jednej strony przedstawiano homoseksualistów jako „innych" w stosunku do większości społeczeństwa, z drugiej zaś podkreślano równość praw obywatelskich niezależnie od orientacji seksualnej. Dwa tytuły, „China Times" i „United Daily News", powielały argumentację prezentowaną przez obie strony. Zdaniem Wanga przełożyło się to na wzmocnienie dyskursów homofobicznych i faworyzujących heteroseksualizm. Akcentowano aspekty polityczne i międzynarodowe, przedstawiając równość małżeńską jako zagrożenie dla trwałości tradycyjnych wartości integrujących mieszkańców wyspy. Pomijając argument praw człowieka, mniejszości seksualne były praktycznie nieobecne w materiałach. Strategia retoryczna tajwańskich mediów, według Wanga, opierała się na zaprzeczaniu, że przeciwnicy równości są homofobami, podczas gdy treść informacji wykluczała homoseksualistów ze sfery publicznej, dając dominujący głos stronie konserwatywnej.

Samo wprowadzenie małżeństw jednopłciowych relacjonowano pozytywnie (Wang 2017). Podkreślano jego znaczenie dla potwierdzenia progresywnych wartości demokracji liberalnej oraz kreowano pozytywny wizerunek władz Tajwanu. Wypowiedzi osób z mniejszości seksualnych w narracjach medialnych koncentrowały się przede wszystkim na miłości i życiu domowym, czyli sferze prywatnej. Media nie dyskredytowały argumentów o korzystnym wpływie równości małżeńskiej na rozwój Tajwanu, w tym na gospodarkę i turystykę. Argumentacja pragmatyczna opierała się na wypowiedziach ekspertów (środowiska akademickie) oraz głosie organizacji pozarządowych i ruchów społecznych. Pragmatyczna narracja miała na celu przekonanie opinii publicznej, odwołując się do użyteczności rozwiązań oraz ich pozytywnych, konkretnych i mierzalnych konsekwencji (progres demograficzny, gospodarczy, wzrost turystyki, potwierdzanie, że Tajwan jest silną i stabilną demokracją liberalną), pomijając jednocześnie głos środowisk LGBTQ+. Badania Wanga potwierdzają, że mimo relacjonowania obu stanowisk, widoczna była asymetria, a czytelnicy otrzymywali przede wszystkim informacje od strony konserwatywnej. Przekazy wzmacniały stygmatyzację mniejszości seksualnych, a ich obecność w mediach ograniczono do sfery prywatnej. Choć badania Wanga

nie mają charakteru reprezentatywnego, ponieważ opierały się wyłącznie na analizie treści wybranych gazet, relacjonowanie stanowisk obu stron konfliktu w języku mandaryńskim umożliwiło powszechny dostęp do treści mieszkańcom wyspy, stanowiło istotny asumpt do określenia roli, jaką media na Tajwanie pełniły w procesie informowania i kształtowania opinii publicznej. Asymetria przekazów faktycznie wzmacniała i normalizowała argumenty konserwatystów.

Wprowadzone przepisy umożliwiające zawieranie małżeństw przez osoby tej samej płci władze Tajwanu potraktowały również jako element polityki zagranicznej wyspy. Strategię retoryczną oparto przede wszystkim na argumentacji emocjonalnej. Równość małżeńską wpisano w narrację o wyspie, która w 1987 roku odrzuciła system autorytarny i systematycznie konsoliduje demokrację liberalną. W ten sposób ponawiano międzynarodowy apel, że „Tajwan to nie Chiny" (Chiang, Chen 2020; Green 2021; Chou 2024). Międzynarodowa opinia publiczna stała się odbiorcą przekazów podkreślających, że tajwański system polityczny jest oparty na wartościach demokratycznych, w których prawa społeczności LGBTQ+ są respektowane, a jednostkom przysługuje pełna podmiotowość obywatelska, niezależnie od ich orientacji, w tym seksualnej.

Jak pisze Wang (2020), działania tajwańskich władz oparte na pragmatycznym podejściu do równości małżeńskiej przyczyniły się do wzrostu świadomości mieszkańców wyspy dotyczącej chińskich form opresji, polegających na kontroli informacji oraz kreowaniu dezinformacji, której celem jest zwiększenie poparcia dla planów zjednoczenia Tajwanu z kontynentem. Mieszkańcy Tajwanu zmienili swoje nastawienie, zdając sobie sprawę, że sytuacja wymaga ich aktywnego zaangażowania w sprawy polityczne oraz podjęcia publicznej debaty o przyszłości wyspy i demokracji w regionie. Wang (2020) ujawnił również, że organizacje przeciwne równości małżeńskiej współpracowały z Chinami, otrzymując finansowanie na swoje działania na Tajwanie. Strategicznie uwydatniano różnice między większością społeczeństwa a mniejszościami seksualnymi, powtarzając w dyskursie społecznie oddziałującego argumentu, jakim było „dobro dzieci".

Podsumowując, na etapie prac nad wdrożeniem interpretacji nr 748 do tajwańskiego systemu prawnego strategie komunikacyjne obu stron sporu były spolaryzowane i zróżnicowane pod względem argumentacji. Wykorzystanie etosu było ograniczone. Strona konserwatywna unikała odwoływania się do konkretnych wizerunków, posługując się bezosobowymi odniesieniami. Zwolennicy równości wskazywali autorytet TK jako niezależnej władzy sądowniczej, korzystając z tych samych argumentów, które TK wskazał jako podstawę konieczności zmiany przepisów. Na tym etapie najbardziej rozpoznawalny aktywista prorównościowy Chi Chia-wei oraz prezydent Tajwanu nie odegrali kluczowej roli jako podmioty komunikujące (tabela 1).

Przedstawione przykłady badań strategii w latach 2017–2019 wskazują również, że w debacie nie dochodziło do interakcji komunikacyjnych, a każda strona budowała własną narrację, używając argumentacji osadzonej w kontekście polityczno-ustrojowym (zwolennicy równości) lub społeczno-kulturowym (konserwatyści). Najpopularniejsze gazety w języku mandaryńskim ograniczały się do relacjonowania stanowisk obu stron, faworyzując jednak argumentację konserwatywną, jednocześnie uwzględniając tajwańską rację stanu. Sukces komunikacji konserwatystów można mierzyć wynikami referendów w 2018 roku[5] oraz jedynie 37,4% poparciem Tajwańczyków dla równości małżeńskiej w 2019 roku[6]. Uzasadnienie skuteczności kampanii konserwatystów opartej wyłącznie na emocjach można znaleźć w teorii Elsnera (1999), według którego emocje często zakłócają racjonalność i kierowanie się argumentami w procesie podejmowania decyzji. Emocje natomiast są odczuwalne, intencjonalne i okazywane świadomie, napędzając działania. W rezultacie na Tajwanie doszło do starcia argumentów stron liberalnych i konserwatywnych na poziomie argumentacji emocjonalnej. Władze tajwańskie potraktowały przepisy o równości małżeńskiej jako element strategii retorycznej, czego efektem była zgodna z racją stanu wyspy prezentacja wizerunku demokratycznego Tajwanu podkreślającego polityczną odrębność od Chińskiej Republiki Ludowej.

3. Zmiana strategii retorycznej a ewolucja postaw społecznych

Ważnym motorem ewolucji społecznej była reorientacja strategii retorycznych obu stron sporu. Wzmocniono komunikację prorównościową w ramach argumentacji racjonalnej, odwołującej się do tajwańskiej racji stanu, podkreślając że Tajwan jest wyspą demokratyczną, gdzie prawa człowieka oraz mniejszości, w tym społeczności LGBTQ+, są respektowane i chronione. Jednocześnie dynamika komunikacji strony konserwatywnej stopniowo malała[7].

5. https://web.archive.org/web/20181125031636/http://referendum.2018.nat.gov.tw/pc/en/00/00000000000000000.html
6. https://www.cedaw.org.tw/en/en-global/news/detail/265
7. Dostęp do strony internetowej koalicji konserwatywnej jest niemożliwy. Obszerne informacje o działaniach i postulatach koalicji dostępne są w języku mandaryńskim na Wikipedii (zob. tabela 1). Można domniemywać, że w toku ewolucji postaw społecznych narracja strony konserwatywnej stopniowo ulegała osłabieniu do zupełnego wygaszenia włącznie z usunięciem śladów komunikacyjnych w sieci.

Grupa nadawcza	Orientacja	Typ argumentacji	Przykłady argumentów
NGOs/Ruchy społeczne **W 2020 roku *Marriage Equality Coalition* przekształciła się w *Taiwan Equality Campaign***	Prorównościowa	Logos i Patos	1. edukacja prorównościowa, jako sposób zmiany postaw społecznych; 2. prezentacja *human stories* i lobbing za liberalizacją przepisów w kierunku możliwości zawierania małżeństw z obcokrajowcami oraz adopcji dzieci; 3. promowanie wartości liberalnej demokracji, jako podstawy przyjęcia ustawy 748 i nawoływanie do zacierania podziałów społecznych; 4. prezentowanie przykładów, jak przepisy wpłynęły na życie ludzi; 5. prezentowanie losów osób homoseksualnych, które zdecydowały się przeprowadzić na Tajwan z innych państw Azji płd.-wsch., z powodu przepisów dopuszczających małżeństwa jednopłciowe.
Środki masowego przekazu (zależne od władz „Taiwan Today" i „Focus Taiwan" skierowane do międzynarodowej opinii publicznej)*	Prorównościowa	Logos i Patos	1. Tajwan jest państwem demokratycznym, w którym respektowane są prawa człowieka; 2. społeczeństwo obywatelskie jest liberalne i progresywne wspierając mniejszości LGBTQ+; 3. Tajwan jest pierwszym miejscem w Azji, gdzie wprowadzono równość małżeńską (rozbudzanie dumy narodowej Tajwańczyków w związku z wprowadzeniem przełomowych rozwiązań prawnych); 4. powtarzanie argumentu „Tajwan to nie Chiny".
Środki masowego przekazu (komercyjne dzienniki „Taipei Times" i „Taiwan News" dostępne w j. angielskim)*	Prorównościowa	Logos i Patos	1. działania władz są niewystarczające, przepisy muszą być zliberalizowane, wparcie działań aktywistów prorównościowych; 2. prezentacja *human stories* i lobbing za liberalizacją przepisów w kierunku możliwości zawierania małżeństw z obcokrajowcami oraz adopcji dzieci; 3. Tajwan jest demokracją i pierwszym miejscem w Azji, gdzie wprowadzono równość małżeńską; 4. wprowadzenie kwestii równości małżeńskiej do dyskursów publicznych w państwach Azji płd.-wsch.
Prezydent Tajwanu*	Prorównościowa	Patos i Etos	1. konsekwentne realizowanie obietnicy wyborczej (poparcie dla równości małżeńskiej) z kampanii w 2015/2016; 2. natychmiastowe podpisanie ustawy po jej uchwaleniu; 3. symboliczne gesty i spotkania, budujące wiarygodność jako nadawcy; 4. pojednawczy ton wypowiedzi, którego celem było podkreślanie jedności społecznej i podzielanych przez Tajwańczyków wartości liberalnej demokracji. 5. podkreślanie demokratycznego ustroju wyspy, czego potwierdzeniem jest wprowadzona równość małżeńska.

Tabela 2. Argumentacja na temat równości małżeńskiej w latach 2019–2024
Opracowanie własne na podstawie
* jednostek wypowiedzi dziennikarskich
** www.equallove.tw

Tymczasem zwolennicy równości zmodyfikowali strategię, wzmacniając przekazy emocjonalne. Analiza treści materiałów dziennikarskich wykazała, że utrzymano emocje pozytywne, podkreślając, że wprowadzona równość jest efektem systemu politycznego i aktywności społeczeństwa obywatelskiego. Analiza własna materiałów opublikowanych w latach 2019–2024 w wybranych tytułach medialnych, zarówno komercyjnych, jak i rządowych, nie potwierdziła stosowania przez stronę liberalną retoryki triumfalizmu. Schematy argumentacyjne opierano

głównie na filarach logos i patos, akcentując takie komunikaty jak: „Tajwan to pierwsze miejsce w Azji, gdzie wprowadzono równość małżeńską"; „Tajwan to nie Chiny"; „społeczność LGBTQ+ to pełnoprawni obywatele w społeczeństwie inkluzywnym"; „Tajwan to jedno z niewielu państw demokratycznych, które przyjęły równość małżeńską". Wypowiedzi konstruowano wokół dwóch pozytywnych strategii perswazyjnych: modernizacji i progresywizmu oraz praw człowieka.

Egzemplifikacją postępującej zmiany społecznej było wprowadzenie w 2023 roku prawa umożliwiającego parom jednopłciowym adopcję dzieci, także niespokrewnionych. Fakt ten nie wywołał już sporów ideologicznych i protestów społecznych podobnych do tych, które towarzyszyły wprowadzaniu kontrowersyjnych przepisów w 2019 roku[8]. Ówczesna prezydent Tajwanu, realizując strategię komunikacji integrującą prawo o równości małżeńskiej z polityką zagraniczną, uczyniła z tego element dyplomacji publicznej opartej na wartościach (*value-based diplomacy*), jednoznacznie podkreślając swoje stanowisko prorównościowe. Po uchwaleniu ustawy podpisała ją niezwłocznie, nawołując jednocześnie do społecznego porozumienia. Wykorzystując swój status polityczny, Tsai Ing-wen aktywnie angażowała się w minimalizowanie polaryzacji społecznej, promując hasła dotyczące szacunku wobec różnorodności. Według agencji Reuters, jej zdanie: „Under the umbrella of Taiwan's democracy and freedom, we learn to accept everyone's characteristics and respect everyone's differences" stało się jednym z symbolicznych przekazów rozpowszechnianych przez media masowe, także poza granicami Tajwanu[9]. Wypowiedzi prezydent Tsai, jednoznacznie popierające społeczność LGBTQ+, oraz wzmacnianie wiarygodności wypowiedzi poprzez wizualne manifestacje, na przykład spotkania z przedstawicielami społeczności i aktywistami, stały się elementem przekonywania opinii publicznej do zmiany postaw i poparcia małżeństw jednopłciowych[10]. Do przełomowych i symbolicznych obrazów należało spotkanie Tsai Ing-wen z „pierwszym gejem Tajwanu" Chi Chia-wei oraz obdarowanie go piórem, którym podpisała ustawę (aktywista walczył o równość małżeńską ponad trzydzieści lat i jako pierwszy zawarł związek małżeński ze swoim długoletnim partnerem). Drugim istotnym wydarzeniem, zauważonym także przez media zagraniczne, było zaproszenie do pałacu prezydenckiego i spotkanie Tsai z tajwańską drag queen Nymphią Wind[11].

8. Badanie Departamentu Równości Płci, przeprowadzone w 2021 roku wykazało, że 67,2% respondentów zgadzało się, że pary jednopłciowe powinny mieć prawo do adopcji dzieci, a kolejne 72,2% uważało, że pary homoseksualne mogą być równie dobrymi rodzicami, jak pary heteroseksualne https://www.cedaw.org.tw/en/en-global/news/detail/265.

9. https://www.reuters.com/world/asia-pacific/crowds-throng-taipei-taiwan-celebrates-east-asias-largest-pride-march-2023-10-28/ [05.05.2026]

10. Np. "Taiwan Presidential Front-Runner Joins East Asia's Largest Pride March" https://www.voanews.com/a/taiwan-presidential-front-runner-joins-east-asia-s-largest-pride-march/7331173.html [28.02.2026]

11. Np. "Taiwan Drag Queens Bring Their Glamour to Presidential Office Celebrating RuPaul Win." https://japannews.yomiuri.co.jp/news-services/reuters/20240515-186205/ "Taiwan's Gay Politicians Have Broken Ground - but Their Battle Isn't Over" https://www.bbc.com/news/articles/c5111ve3ygpo

Tajwańskie media przekazywały różne stanowiska, realizując strategie retoryczne zgodne z interesami ich dysponentów. Serwisy podległe agendom rządowym wykorzystywały temat równości małżeńskiej do opowieści o wyspie jako demokratycznym podmiocie politycznym, gdzie wartości liberalnej demokracji kształtują powszechnie akceptowany model życia, a społeczeństwo cechują postawy progresywne. Ta opowieść była adresowana do międzynarodowej opinii publicznej i służyła kreowaniu pozytywnego wizerunku Tajwanu w kontekście realizacji celów politycznych oraz rozbudzania pozytywnych emocji na arenie międzynarodowej. Strategie retoryczne komercyjnych mediów koncentrowały się na argumentacji pragmatycznej i emocjonalnej. Ich celem było wywołanie wśród Tajwańczyków poczucia dumy z faktu wprowadzenia równości małżeńskiej jako przełomowego rozwiązania w Azji. Najpopularniejsze anglojęzyczne dzienniki, „Taipei Times" i „Taiwan News", w latach 2019–2024 stały się platformą lobbowania na rzecz liberalizacji przepisów, takich jak możliwość zawierania małżeństw przez pary mieszane (gdy jedna osoba nie posiada obywatelstwa tajwańskiego) oraz adopcji dzieci przez pary jednopłciowe. W „Taipei Times" ukazały się trzydzieści cztery teksty dotyczące równości małżeńskiej, a w „Taiwan News" dwadzieścia jeden. W narracji o charakterze pragmatycznym dziennikarze obu dzienników informowali o znaczeniu tajwańskich przepisów równościowych dla kształtowania dyskursu publicznego w innych krajach regionu, gdzie tematyka równości małżeńskiej i praw społeczności LGBTQ+ pojawiła się na agendzie debaty publicznej. Dzienniki relacjonowały także wydarzenia międzynarodowe z udziałem przedstawicieli Tajwanu, którzy dzielili się doświadczeniami w implementacji przepisów równościowych.

Reasumując, strategie retoryczne po wprowadzeniu równości małżeńskiej uległy zmianie. W świadomości społecznej wyraźnie wybiła się postać prezydent Tsai Ing-wen jako autorytetu komunikacyjnego. Tsai zrealizowała obietnicę wyborczą, a jej komunikaty odwoływały się do symboli i wartości istotnych dla Tajwańczyków — równości, demokracji i praw człowieka. W swojej komunikacji wykorzystywała pozytywne emocje, wzbudzając dumę narodową[12]. Argumentacja pragmatyczna towarzyszyła także przekazom NGO-sów i ruchów społecznych, które kontynuowały działania po 2019 roku. Wzrosła rola mediów w budowaniu narracji posługujących się zarówno faktami i liczbami, jak i emocjonalnymi

12. Według https://taiwannews.com.tw/news/4330229: „Prior to the event, President Tsai Ing-wen (蔡英文) posted on Facebook inviting citizens to join the celebration. She wrote that during an interview with CNN, the host had asked her what made her a supporter of the issue. "I said I did all this with the help of the younger generation because they believe in these values and want to achieve equality," Tsai wrote. "The insistence of the younger generation supported me, and eventually we did pass the law to allow citizens the right to enjoy marriage equality." Regarding the parade, Tsai said society will continue to educate itself and try to embrace differences and diverse values. "Our society is taking steps forward… we are also working hard to turn differences into similarities and to turn the past's minorities into everyday normality."

opowieściami (*human stories*). Zarówno władze, jak i media wzmacniały przekaz o demokratycznym, choć nieuznawanym międzynarodowo Tajwanie, jako wyspie wyznaczającej nowe wzorce demokratyzacji w Azji Południowo-Wschodniej.

4. Dyskusja i podsumowanie

Analiza strategii retorycznych wokół tematu równości małżeńskiej ujawniła, że w dyskursach obecna była zarówno argumentacja emocjonalna, jak i pragmatyczna. Najrzadziej wykorzystywano etos, a strona konserwatywna szczególnie unikała tej strategii retorycznej. Główne retoryczne schematy argumentacyjne oparto na argumentach z podobieństwa (stosowanych przez zwolenników równości w odniesieniu do demokracji) oraz na argumentach z przeciwieństwa (używanych przez konserwatystów w ich polaryzującej wizji świata). Pierwsi dodatkowo wsparli swoją argumentację autorytetem TK i prezydent Tsai Ing-wen, natomiast drudzy posługiwali się argumentami populistycznymi, wykorzystując odwołania do „woli ludu".

W latach 2017–2019 konserwatyści budowali swoją argumentację prawie wyłącznie na patosie, co przyczyniło się do ich sukcesu w pozyskiwaniu poparcia opinii publicznej w latach 2018–2019. Po wdrożeniu ustawy nr 748 zdolność przeciwników równości do skutecznego budowania narracji osłabła, a część społeczeństwa Tajwanu w krótkim czasie zmieniła swoje nastawienie, stając się albo zwolennikami równości małżeńskiej albo osobami obojętnymi. Strategie strony prorównościowej były bardziej elastyczne, choć ich efekty pojawiły się dopiero po wprowadzeniu przepisów. Dostosowywanie schematów argumentacyjnych do zmieniających się okoliczności doprowadziło do tego, że już cztery lata po wprowadzeniu równości małżeńskiej adopcja dzieci przez pary jednopłciowe zyskała szerokie poparcie. Analizując wyniki badań w kontekście pragmatycznej teorii van Eemerena i współautorów (2014), należy podkreślić, że argumentacja zastosowana w strategiach obu stron pełniła funkcję pragmatyczną (konserwatyści uznali za pragmatyczną retorykę budzącą strach i poczucie zagrożenia), odzwierciedlając kontekst polityczny, społeczny i kulturowy. W określonych okolicznościach każda ze stron inaczej oceniała adekwatność swoich narracji. W miarę rozwoju procesu komunikacji jedna ze stron (zwolennicy równości) skuteczniej niż druga (konserwatyści) odczytywała sprzyjające formułowanym przekazom okoliczności, co wpłynęło na percepcję Tajwańczyków.

Jak zauważa Gottweis (2007), dobrze skonstruowane strategie retoryczne wykorzystujące odpowiednie schematy argumentacyjne odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu współczesnych polityk publicznych. Odwoływanie się w perswazji wyłącznie do logicznej argumentacji (logos) nie jest skuteczne. Według Gottweisa,

efektywne strategie muszą uwzględniać wszystkie trzy filary Arystotelesa: logos, patos i etos. Logos oznacza posługiwanie się przez decydentów dowodami naukowymi i statystykami, wskazującymi przyczynowo-skutkowe zależności w rozwiązywaniu problemów. Jednakże sama logika i rozum nie zapewniają skuteczności strategii. Konieczne jest połączenie racjonalizmu z emocjami takimi jak strach, nadzieja czy gniew. Emocje są niezbędne, by skutecznie dotrzeć do opinii publicznej, mobilizować ją do działania lub refleksji. Z kolei oparcie komunikacji wyłącznie na emocjach jest krótkotrwałą strategią, która może skutkować postrzeganiem nadawcy jako manipulującego lub panikującego, co obniża jego wiarygodność. Etos, czyli zaufanie do nadawcy przekazu, jest niezbędny do budowania społecznego poparcia. Trudno wyobrazić sobie, że osoby nierzetelne lub niewiarygodne zyskają poparcie społeczne w sprawach dotyczących fundamentalnych wartości. Wykluczenie któregoś z filarów czyni strategię nieskuteczną, gdyż trudno przekonać obywateli do poparcia polityki, gdy decydenci lub aktywiści, mimo logicznych argumentów, nie budują swojej wiarygodności. Gottweis podkreśla, że jedynie interakcja wszystkich trzech filarów pozwala stworzyć skuteczną retorykę, podlegającą negocjacjom i konstruktywnemu kwestionowaniu w przestrzeni publicznej. Podobne stanowisko wyrażają Foss, Griffin i Trapp (1999), podkreślając znaczenie odpowiednio stosowanej retoryki jako narzędzia walki o prawa mniejszości, w tym społeczności LGBTQ+. Umiejętne wykorzystanie różnych strategii pozwala zaangażować opinię publiczną, co w konsekwencji prowadzi do przełamywania stereotypów oraz zmian legislacyjnych.

Tajwańskie ruchy prorównościowe, reprezentujące interesy społeczności LGBTQ+, negocjowały status ich związków, stosując różnorodne strategie na kolejnych etapach procesu legislacyjnego, a także kontynuując działania po wprowadzeniu kontrowersyjnego prawa. Efekty tych działań pojawiły się dopiero po pewnym czasie, zwiększając widoczność i akceptację mniejszości oraz przyczyniając się do zmian społecznych i politycznych, a także uwrażliwienia społeczeństwa na zagadnienia związane z nierównościami społecznymi. Należy nadmienić, że emocje wykorzystywane w przekazach perswazyjnych przez obie strony miały charakter uniwersalny (O'Connor 2017; Kania 2020; Lai 2025). Niezależnie od miejsca dyskursu o równości małżeńskiej pojawiły się podobne schematy po obu stronach, na przykład strach i zagrożenia kontra miłość i tolerancja czy godność i równość wobec prawa. Argumentacja obejmowała kwestie ryzyka dla dzieci, zagrożenia dla wartości kulturowych i norm społecznych, a także prawa człowieka oraz wizerunek kraju.

Doświadczenia Tajwanu pokazują, że zbudowanie skutecznej retoryki wymaga zastosowania odpowiednich schematów argumentacyjnych, ale także ich modyfikacji na różnych etapach komunikacji, dostosowując je do zmieniających się

okoliczności i wartości, wokół których kształtuje się tożsamość obywateli oraz społecznie akceptowany model życia. Właściwe wykorzystanie schematów argumentacyjnych przez stronę prorównościową przyczyniło się do stopniowego zmniejszania polaryzacji społecznej, która pojawiła się w związku z orzeczeniem TK i wdrożeniem ustawy nr 748. Ten efekt osiągnięto także częściowo dzięki zastosowaniu retoryki koncyliacyjnej, w której strona liberalna unikała tryumfalizmu, akcentując natomiast wspólne wartości demokratyczne stanowiące fundament społeczeństwa tajwańskiego.

Bibliografia

Bearak, Max. 2016. „Taiwan is on the Verge of Becoming the First Asian Country with Marriage Equality". *Washington Post*, October, 31.

Chiang, Y. Frank. 2004. „One-China Policy and Taiwan". *Fordham International Law Journal* 28 (1). https://ir.lawnet.fordham.edu/ilj/vol28/iss1/1/.

Chiang, Ying, i **Tzu-hsuan Chen.** 2020. „What's in a Name? Between 'Chinese Taipei' and 'Taiwan': The Contested Terrain of Sport Nationalism in Taiwan". *International Review for the Sociology of Sport* 56(4): 548–567. https://doi.org/10.1177/1012690220913231.

Chin, Ting-fang. 2019. „Addressing Heteronormativity: Gendered Familial Appellations as an Issue in the Same-sex Marriage Debate in Taiwan". *Sexualities* 23(7): 1080–1096. https://doi.org/10.1177/1363460719884022.

Chou, Catherine Lila. 2024. „Decolonizing the 'One China' Narrative: The Case of Taiwan". *The Historical Journal* 67(1): 161–168. https://doi.org/10.1017/S0018246X23000377.

Elsner, Jon. 1999. *Alchemies of the Mind: Rationality and the Emotions*. Cambridge: Cambridge University Press.

Foss, Sonja K., Griffin, Cindy L., i **Robert Trapp.** 1999. *Feminist Rhetorical Theories*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Green, Christopher James. 2021. „How Cosmopolitanism Effects Taiwanese Democracy and National Identity in the 21st Century and Beyond: A Structural Equation Model". *Journal of Asian Universities* 1(1): 1–15.

Gottweis, Herbert. 2007. „Rhetoric in Policy Making: Between Logos, Ethos and Pathos". W: *Handbook of Public Policy Analysis*, red. Frank Fischer, Gerald J. Miller and Mara S. Sidney, 237–250. New York: Routledge.

Huang, Yu-te, i **Yi-chen Hang.** 2024. „Relational Well-Being Among Lesbian, Gay, and Bisexual Young Adults in Taiwan: Before and After the Legalization of Same-Sex Marriage". *Sex Research and Social Policy* 21: 240–252. https://doi.org/10.1007/s13178-023-00895-z.

Kania, Ursula. 2020. „Marriage for All ('Ehe Fuer Alle')?! A Corpus-Assisted Discourse Analysis of the Marriage Equality Debate in Germany". *Critical Discourse Studies* 17(2): 138–155. https://doi.org/10.1080/17405904.2019.1656656.

Ku, Eric K. 2023. „Waiting for my Red Envelope: Discourses of Sameness in the Linguistic Landscape of a Marriage Equality Demonstration in Taiwan". W: *Approaches to Discourses of Marriage*, red. Laura L. Paterson and Georgina Turner, 139–164. New York: Routledge.

Lai, Christina. 2025. „Norm Localization and Democratic Backlash: Taiwan Marriage-Equality Debates in 2017–2019". *PS: Political Science & Politics* 58(3): 1–7. https://doi.org/10.1017/S1049096524001355.

Lee, Po-han. 2019. „First in Asia, Now What? Taiwan and Marriage Quasi-equality". *Kyoto Journal* 96: 36–39.

Liu, Xuekun. 2020. „But if Taiwan Legalizes Same-sex Marriage… : Discourses of Homophobia and Nationalism in a Chinese Antigay Community Online". *Critical Discourse Studies* 18(4): 429–444. https://doi.org/10.1080/17405904.2020.1724809.

Lynch, Daniel, i **Yau, Cody Wai-kwok.** 2026. „Red Invalidation: Pathologizing Taiwan Selfhood No Matter What the Color". W: *Forging Enmity in the Taiwan Strait.* Singapore: Springer Nature.

O'Connor, Cliodhna. 2017. „Appeals to Nature in Marriage Equality Debates: A Content Analysis of Newspaper and Social Media Discourse". *British Journal of Social Psychology* 56(3): 493–514. https://doi.org/10.1111/bjso.12191.

Piechota, Grażyna. 2025. „We Are Against! How Polish and French Populist Parties Use Social Media to Convey Political Narratives". *French Politics* 23: 24–39. https://doi.org/10.1057/s41253-024-00273-0.

Sun, Xiaomei, Wang, Yidong Steven, i **Douglas M. McLeod.** 2023. „National Independence Versus Traditional Culture: Framing the Same-sex Marriage Movement and Countermovement in Taiwan". *The International Journal of Press/Politics* 29(4): 1045–1063. https://doi.org/10.1177/19401612231171265.

Suzuki, Takashi. 2019. „China's United Front Work in the Xi Jinping Era – Institutional Developments and Activities". *Journal of Contemporary East Asia Studies* 8(1): 83–98. https://doi.org/10.1080/24761028.2019.1627714.

Tsai, Ing-wen. 2021. „Taiwan and the Fight for Democracy: A Force for Good in the Changing International Order". *Foreign Affairs* 100(6): 74–84.

Tsai, Chun-mei. 2022. „A Pilot Study of the Psychological Impact of the Anti-same-sex Marriage Campaigns in the Marriage Equality Referendum on Gay People Living with HIV/AIDS in Taiwan". *Chinese Journal of Guidance and Counseling* 64: 35–64. https://doi.org/10.53106/172851862022050064002.

van Eemeren, Frans H., Grootendorst, Rob, i **Francisca Snoeck Henkemans.** 2014. *Fundamentals of Argumentation Theory: A Handbook of Historical Backgrounds and Contemporary Developments*. London and New York: Routledge.

Wang, Zhixin. 2017. *Eyeing Marriage Equality: News Media Representation of Same-sex Marriage Legalization Debate in Taiwan*. Master's thesis MKVN13. Lund University.

Wang, Xin. 2020. *How Same-sex Marriage Became Legalized in Taiwan: A Study of the Act for Implementation of Interpretation J.Y No. 748*. Bachelor's thesis. Malmö University.

Wang, Yidong, i **Xiaomei Sun.** 2023. „Marry or Not for Democracy and Love: Dialogic Framing in the Taiwan Marriage Equality Movement and Countermovement". *Media, Culture & Society* 46(2): 235–251. https://doi.org/10.1177/01634437231188462.

Akty prawne

Act for Implementation of J.Y. Interpretation No. 748 CH https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawAll.aspx?pcode=B0000008.

No.748 Same-sex Marriage Case https://cons.judicial.gov.tw/en/docdata.aspx?fid=100&id=310929.